

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 211/03-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Daniela Švábyho a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Štefana Ogurčáka na neverejnom zasadnutí 25. februára 2004 prerokoval prijatú sťažnosť obchodnej spoločnosti PLASTCOM, spol. s r. o., Medená 13, Bratislava, zastúpenej advokátkou JUDr. E. K., Advokátska kancelária, B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Malacky v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Cb 49/02 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Malacky v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Cb 49/02 porušil právo obchodnej spoločnosti PLASTCOM, spol. s r. o., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Obchodnej spoločnosti PLASTCOM, spol. s r. o., nepriznáva primerané finančné zadost'učinenie.

Odôvodnenie :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 211/03-10 z 26. novembra 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť obchodnej spoločnosti PLASTCOM, spol. s r. o., Medená 13, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. E. K., Advokátska kancelária, B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Malacky (ďalej aj „okresný súd“) v konaní o zaplatenie istiny 46 793 Sk s príslušenstvom vedenom pod sp. zn. 9 Cb 49/02 na ďalšie konanie.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala, aby jej ústavný súd okrem vyslovenia porušenia práva, aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy priznal aj primerané finančné zadostučinenie v sume 30 000 Sk.

V rámci prípravy ústneho pojednávania sa na základe žiadosti ústavného súdu k opodstatnenosti prijatej sťažnosti (ďalej len „sťažnosť“) písomne vyjadrili obaja účastníci konania: Okresný súd Malacky, zastúpený jeho predsedom, vyjadrením sp. zn. Spr 2217/03 zo 7. januára 2004 a sťažovateľka, zastúpená svojou právnou zástupkyňou, stanoviskom z 3. februára 2004.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, ako aj zo súhlasných vyjadrení účastníkov konania ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Okresnému súdu ako vecne a miestne príslušnému súdu bol z Krajského súdu v Bratislave 4. októbra 2001 doručený návrh sťažovateľky z 31. mája 2001 na vydanie platobného rozkazu na sumu 46 793 Sk s príslušenstvom. Predmetnej veci bola pridelená sp. zn. 13 Rob 368/01.

Súdny poplatok za návrh sťažovateľka zaplatila 7. novembra 2001. V uvedený deň sťažovateľka doručila okresnému súdu aj úpravu petitu návrhu v uvedenej veci. Nedostatky návrhu sťažovateľka odstránila podaním doručeným okresnému súdu 17. decembra 2001.

Okresný súd vydal 19. februára 2002 platobný rozkaz v zmysle návrhu sťažovateľky.

Proti platobnému rozkazu bol podaný 7. marca 2002 odpor. K odporu sa sťažovateľka vyjadrila stanoviskom doručeným okresnému súdu 4. júna 2002.

Nečinnosť okresného súdu napadla sťažovateľka sťažnosťou z 22. októbra 2003.

V odpovedi na sťažnosť (list sp. zn. Spr. 1037/03 z 29. októbra 2003) predseda okresného súdu konštatoval jej opodstatnenosť („... Vaša sťažnosť bola dôvodná“), a zároveň oznámil sťažovateľke, že „... zabezpečil, aby sa vo veci konalo, ... sudkyňou bol určený termín pojednávania na 16. 12. 2003“.

Rozsudkom zo 16. decembra 2003 okresný súd sťažovateľke „v plnom rozsahu“ vyhovel.

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa odseku 2 citovaného článku ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa odseku 3 citovaného článku ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.“

2. Sťažovateľka žiadala vyslovenie porušenia vyššie označeného základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 30 000 Sk.

Okresný súd vo svojom vyššie citovanom vyjadrení vykonal chronologický prehľad jednotlivých procesných úkonov, na svoju obranu uviedol, že po prešetrení sťažovateľkinej sťažnosti z 22. októbra 2003 „... boli zo strany predsedu súdu prijaté opatrenia, aby sa nedostatky v plynulosti konania odstránili. Súd určil termín pojednávania a vo veci bolo dňa 16. 12. 2003 rozhodnuté“.

Podľa názoru okresného súdu „nedostatok konania spočívajúci v jeho plynulosti, bol odstránený na úrovni štátnej správy okresného súdu. Už v tomto štádiu dosiahol sťažovateľ nápravu a v čase podania na Ústavný súd SR o tejto skutočnosti vedel. Z týchto príčin nepovažujem sťažnosť sťažovateľa za dôvodnú“.

Sťažovateľka v stanovisku k vyjadreniu okresného súdu vyslovila názor, „že priet'ahy v konaní (vyše jeden a pol roka) vznikli na okresnom súde v čase od 3. 6. 2002 až do podania sťažnosti ... dňa 22. 10. 2003. Ako je už zrejmé až po podaní tejto sťažnosti

predseda okresného súdu ... zabezpečil, aby bol určený termín pojednávania na 16. 12. 2003, pričom v zmysle listu predsedu okresného súdu ... Spr. 1037/03 zo dňa 29. 10. 2003 považoval sťažnosť ... za dôvodnú“.

3. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu. Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľku (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

3.1. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posúdenia tejto sťažnosti je konanie okresného súdu o zaplatenie istiny s príslušenstvom, ktoré sa začalo 4. októbra 2001 a na okresnom súde skončilo rozhodnutím vo veci 16. decembra 2003, a to na jedinom pojednávaní konanom v uvedenom dni, po uplynutí vyše dvoch rokov od nápadu veci na okresný súd.

Ústavný súd zo skutočností uvádzaných okresným súdom ani z obsahu spisu nezistil v súčasnom štádiu konania žiadnu takú okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver takej zložitosti posudzovanej veci, ktorá by mohla negatívne ovplyvniť doterajší priebeh konania o nej.

3.2. Pokiaľ ide o „správanie“ sťažovateľky v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prietahom.

3.3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné prietahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

Vychádzajúc z predloženej sťažnosti a k nej pripojených dokumentov, ako aj zo stanovísk účastníkov konania ústavný súd konštatoval zbytočné prieťahy v konaní spôsobené okresným súdom v období od 4. júna 2002 (vyjadrenie sťažovateľky k odporu) do 29. októbra 2003 (oznámenie predsedu okresného súdu o vytýčení pojednávania na 16. december 2003 ako reakcia na sťažnosť sťažovateľky) v trvaní vyše sedemnástich mesiacov, čo predstavuje z celkovej doby trvania konania (od 4. októbra 2001 do 16. decembra 2003, t. j. dvadsaťšesť mesiacov) jej podstatnú časť.

Vo vyššie uvedenom období okresný súd nevykonal žiadne úkony smerujúce k rozhodnutiu v merite veci (resp. bol nečinný počas vyše sedemnástich mesiacov).

Obranu okresného súdu spočívajúcu v tvrdení, že nedostatok v plynulosti konania okresný súd odstránil vybavením sťažovateľkinej sťažnosti (nariadením pojednávania a rozhodnutím vo veci) ústavný súd neprijal a to vzhľadom na vyššie uvedenú dobu nečinnosti okresného súdu, ktorá podstatnou mierou negatívne ovplyvnila celkovú dĺžku doterajšieho konania. Uvedené skutočnosti však ústavný súd vzal do úvahy pri rozhodovaní o výške požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia.

Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd vyslovil, že okresný súd v predmetnom konaní porušil právo sťažovateľky, aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené v bode 1 tohto rozhodnutia.

4. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala z dôvodu pretrvávajúcej právnej neistoty spôsobenej nečinnosťou okresného súdu priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 30 000 Sk.

Ústavný súd nepriznal sťažovateľke primerané finančné zadostučinenie ako peňažnú protihodnotu nemajetkovej ujmy za zistené porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, pretože dospel k záveru, že samotné konštatovanie porušenia tohto základného práva je v okolnostiach danej veci už dostatočným zadostučinením pre sťažovateľku.

V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka ako právnická osoba uplatnila svoj peňažný nárok vo výške cca 50 000 Sk s príslušenstvom najprv na vecne nepríslušnom súde (návrh na vydanie platobného rozkazu z 31. mája 2001), potom nedostatky svojho návrhu na začatie konania (nesplnenie povinnosti zaplatiť príslušný súdny poplatok), ktoré v zásade bránili všeobecnému súdu odstrániť stav jej právnej neistoty (mutatis mutandis I. ÚS 54/03), odstránila až o polroka neskôr (17. decembra 2001). Hoci z tejto okolnosti nemožno samo osebe vyvodzovať nedostatočný záujem sťažovateľky o odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa ako žalobkyňa nachádzala v čase uplatnenia tohto nároku na súde, ktorý by mohol v danej veci ovplyvniť záver ústavného súdu v otázke porušenia označeného základného práva, ústavný súd však nikdy nevyhlásil možnosť prihliadať aj na takúto okolnosť pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadostučinení podľa čl. 127 ods. 3 ústavy (pozri napr. I. ÚS 109/02). V tejto súvislosti bol v okolnostiach danej veci dôležitý aj postup okresného súdu, ktorý po podaní sťažnosti sťažovateľkou na prietahy jeho predsedovi (sťažnosť z 22. októbra 2003) ich uznal a zároveň nariadil pojednávanie, na ktorom uplatnený nárok sťažovateľky meritórne prejednal a o ňom aj rozsudkom rozhodol (16. decembra 2003). Tento postup okresného súdu možno považovať za určitú nápravu vzniknutého prietahu (mutatis mutandis I. ÚS 167/03).

K tomuto ústavný súd dodáva, že jeho fakultatívna právomoc priznať primerané finančné zadostučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy v žiadnom rozsahu nijakým spôsobom nemodifikuje ani nerozširuje účel ochrany, ktorú ústavný súd poskytuje v konaní o namietanom porušení práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. V súvislosti s uvedeným považuje ústavný súd za dôležité zdôrazniť aj to, že jeho právomoc priznať primerané finančné zadostučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy sťažovateľovi, ktorého

sťažnosti vyhovie v merite veci, nie je samostatným nárokom sťažovateľa na akési odškodnenie za prípadné prierahy v konaní príslušného štátneho orgánu, ale má len akcesorickú povahu. Satisfakčný potenciál rozhodnutia ústavného súdu teda nie je autonómny prvkom ním poskytovanej ochrany ani akýmsi paralelným titulom pre domáhanie sa tejto ochrany. Takýmto titulom je len a výlučne potreba chrániť konkrétne základné právo sťažovateľa a prostredníctvom tohto práva aj princíp právnej istoty (I. ÚS 235/03).

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 2 tohto rozhodnutia.

5. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Keďže si sťažovateľka neuplatnila náhradu trov jej právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd sa náhradou trov konania nezaoberal.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. februára 2004